

Budapesti szakpolitikai helyzetkép

Szakpolitikák és trendek megítélése a fővárosban

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2023. november

- A Republikon Intézet legújabb elemzésében azt vizsgáltuk, hogyan ítélik meg a fővárosiak Budapest utóbbi négy évének szakpolitikai irányvonalait, és mely tényezők befolyásolhatják a szavazók véleményét az őket és lakóhelyüket érintő kérdésekről.
- Budapest pártpolitikai szempontból is különleges, szimbolikus jelentőségű, a főváros ügyei kiemelt figyelmet kapnak az országos médiában is, mind a kormánypárti, mind a független sajtóban, ez pedig megmutatkozik a kutatási eredményekben is: a fővárosi szakpolitikák megítélése jellemzően pártszimpátia függvénye.
- Az országos eredményekhez hasonlóan a fővárosiak is az egészségügy rossz állapotát tartják a legnagyobb kihívásnak, amellyel Budapestnek szembe kell néznie, a személyes problématérképükön pedig az infláció áll az első helyen, bár e területen is jelentős különbségek mutatkoznak kormánypárti és ellenzéki szavazók között.
- Míg a kormánypárti szavazók túlnyomó többsége szerint négy évvel ezelőtt jobban mentek a dolgok Budapesten, addig az ellenzéki szimpatizánsok véleménye pozitívabb a Karácsony Gergely vezette fővárosról, igaz, az elmúlt évek válságai és a kormány a fővárost negatívan érintő döntései komolyan éreztethetik a hatásukat minden szavazói csoportban.
- A legkevesebb budapesti a főváros és a kormány viszonyában érzékelt pozitív változást az elmúlt négy évben, és úgy tűnik, a Fidesz-KDNP szimpatizánsainak közel 90%-a úgy gondolja, Budapest kormányzati támogatása politikai kérdés, a város pedig anyagilag jobban járna egy fideszes főpolgármesterrel.

A Republikon Intézet júliusi Budapest kutatása¹ a pártpreferenciák mellett azt is felmérte, hogyan értékelik a fővárosiak az elmúlt négy év szakpolitikai változásait. A főváros szimbolikus értékű a magyarországi politikában: a budapesti ügyek jelentősége túlterjed a város határain, a szakpolitikai intézkedések gyakran kerülnek az országos figyelem középpontjába. E mögött természetesen praktikus okok is állnak, hiszen Budapest szerepe közlekedési, kulturális, vagy éppen adminisztratív szempontból is kiemelt. A Budapestet érintő változások az ott élő körülbelül 1.7 millió lakoson kívül több százezer, vagy akár millió emberre vannak közvetlen hatással, akár dolgozni, akár ügyeket intézni járnak a fővárosba.

A 2024-es önkormányzati választások közeledtével időszerű áttekinteni, hogy látják a fővárosiak az ellenzéki fellegvárnak tekintett Budapest jelenét és elmúlt négy évét a szakpolitikák szempontjából.

¹ Módszertan: A kutatás 1500 fő személyes megkérdezésével készült 2023. július 10-28. között. A kutatás nem, életkor és iskolai végzettség szerint reprezentatív Budapest felnőtt lakosságára. Hibahatár: +/-2,6%

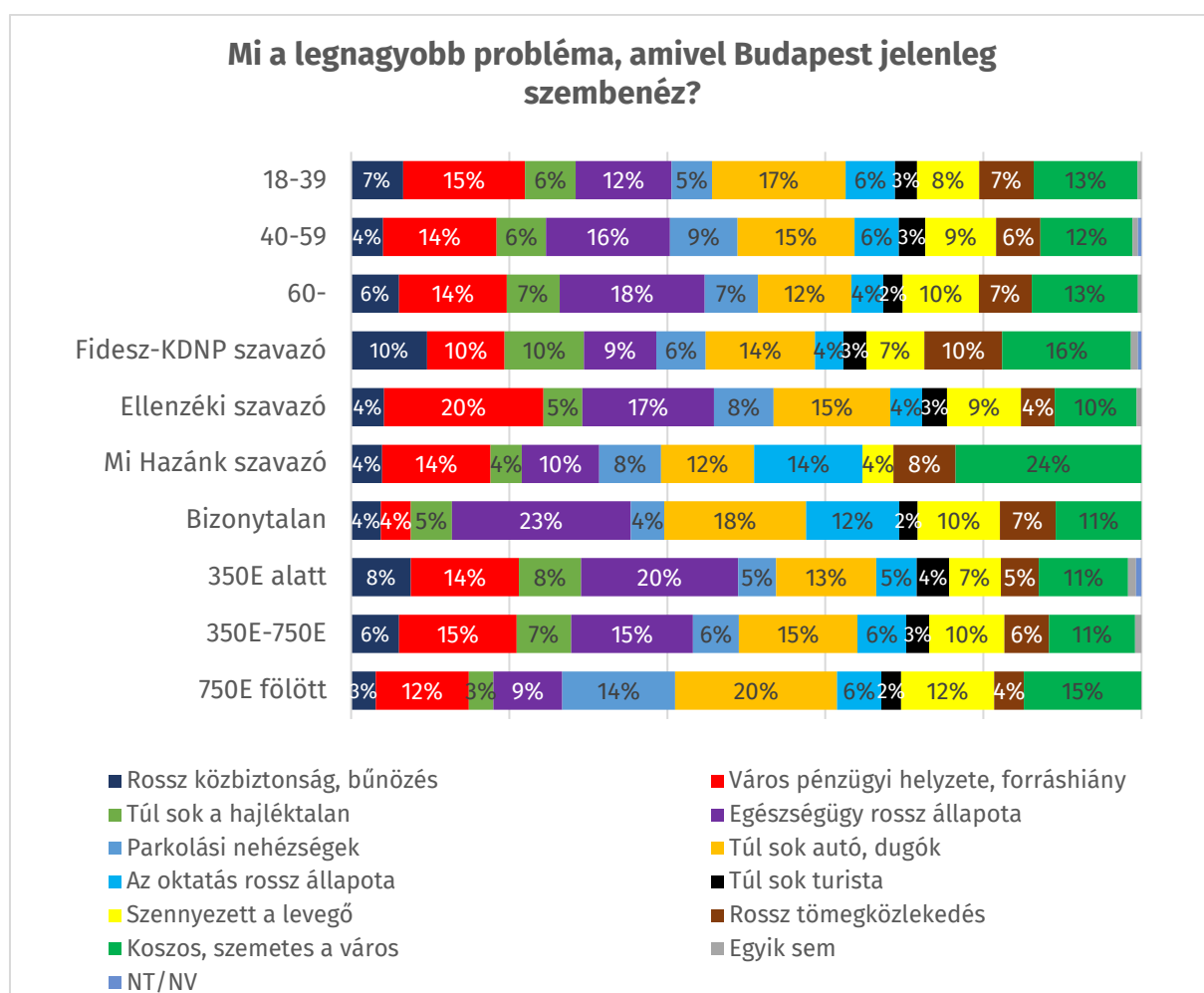
Szakpolitikai problémák

Vizsgálatunkat annak felmérésével kezdtük, hogy a budapestiek szerint melyek a legfontosabb problémák, amelyekkel a főváros szembenéz. Fontos megjegyezni, hogy ezek a területek nem feltétlenül kizárólag a főváros hatáskörébe tartoznak, ám a határvonalak az állami és az önkormányzati felelőségek között nem mindig egyértelműek és tisztán láthatók a fővárosiak számára. Bizonyos problémák pedig természetesen akkor is súlyosan érintik a Budapesten élőket, ha azok nem fővárosi eredetűek. Nem meglepő tehát, hogy a budapestiek között az egészségügy rossz állapota végzett a problémák listájának első helyén, ahogyan az ehhez hasonló országos mérésekben is az elmúlt évek során. Az egészségügy helyzetét szorosan követték második, illetve harmadik helyen az autós közlekedéssel kapcsolatos nehézségek, valamint a főváros pénzügyi gondjai, a forráshiány.

A korcsoport, illetve jövedelem szerinti bontás jól mutatja, hogy – logikus módon – egyes csoportok az egész városra vetítve is az őket közelebbről érintő nehézségeket tartják fontosabbnak, így például a 60 éven felüliek számára az egészségügy helyzete a legkritikusabb (18%-uk jelölte meg első helyen), amíg ugyanez a probléma a 18-39 éves korosztályban csak a negyedik a sorban (12%) a dugók, a forráshiány, és a hajléktalan emberek nagy száma mögött. Ugyanígy: a sok autóval, illetve a dugókkal szembeni érzékenység összefügg az anyagi helyzettel, hiszen a magasabb jövedelműek nagyobb eséllyel rendelkeznek autóval, és használják azt a városon belül, mint az alacsonyabb fizetéssel rendelkezők.

Ha a pártpreferenciákat is vizsgáljuk, érdekesnek mondható, hogy bár az autós közlekedés témaköre központi eleme a budapesti ellenzéki városvezetést érő kormánypárti, politikai kritikának, minimális a különbség a pártok támogatói között abban a tekintetben, hogy mennyire tekintik az azzal kapcsolatos problémákat fontosnak. Igaz, abból, hogy egy válaszadó ezt a területet tekinti a legproblematicusabbnak, még nem következtethetünk arra, hogy milyen megoldást tartana ideálisnak: egyesek az autós közlekedés visszaszorításában, mások épphogy annak kiterjesztésében (például a kerékpársávok rovására) látják a megoldást. A politikai törésvonal tehát nem a probléma azonosításában, hanem a lehetséges szakpolitikai válaszok megítélésében rejlik.

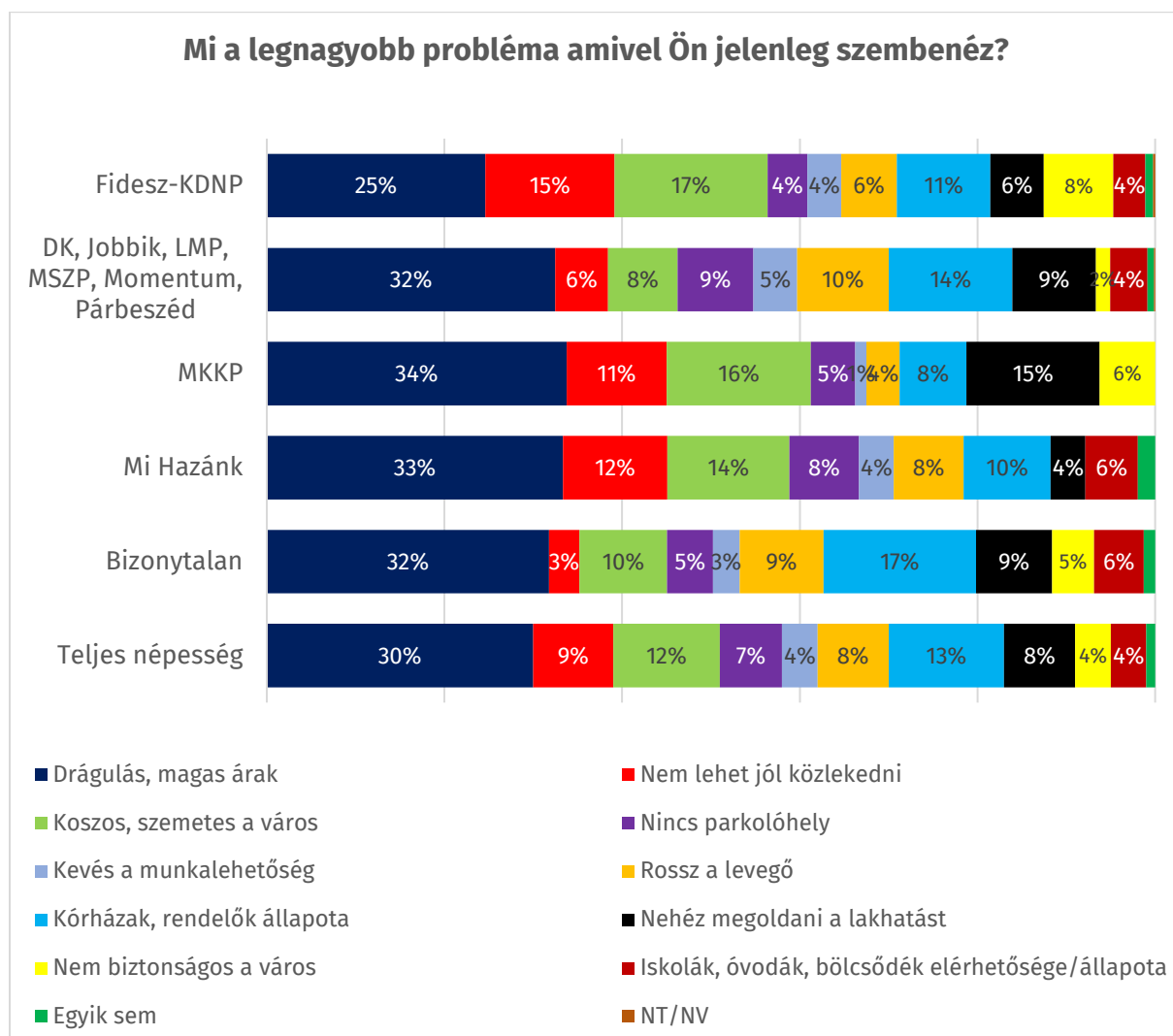

Bizonyos területek azonban jól mutatják, mekkora hatással vannak a politikai üzenetek a budapestiek problémaérzékelésére. A kormánypárti média régóta támadja Karácsony Gergelyt azzal, hogy az ő irányítása alatt Budapest közterületei koszosabbá, szemetesebbé váltak. Ennek megfelelően a Fidesz-KDNP és a jellemzően rendpárti szélsőséges Mi Hazánk szavazói szignifikánsan nagyobb problémának érzik a köztisztaság állapotát, mint az ellenzéki vagy a bizonytalan szavazók. Szintén jellemző, hogy míg az ellenzéki szavazók relatív többsége (21%) a

forráshiányt tartja Budapest legjelentősebb nehézségének, addig ezzel a Fidesz-KDNP szavazóinak csupán 10%-a ért egyet – e mögött nem nehéz meglátni azt az ellenzéki üzenetet, amely szerint a kormányzati elvonások és adók (például a szolidaritási hozzájárulás) csökkenti helyzetbe juttatták a fővárost. Az azonban az ellenzék számára mindenképp intő jel lehet, hogy a bizonytalan szavazók mindössze 4%-a tartja Budapest pénzügyi helyzetét a város legnagyobb problémájának; ez azt jelenti, hogy a forráshiánnyal kapcsolatos üzeneteik jóval kevésbé jutottak el a bizonytalanokhoz, vagy kevésbé győzték meg őket. A jelenlegi városvezetés számára fontos lehet, hogy tudatosítsa a budapestiekben: amennyiben a forráshiány a fejlesztések, projektek megvalósításának útjába áll, vagy akár veszélyezteti a közfeladatok ellátását, az a kormányzati döntések következménye is.

Személyes problématérkép

Ami a budapestiek személyes gondjait illeti, a drágulás és a magas árak jelentette kihívások toronymagasan vezetnek a listát.

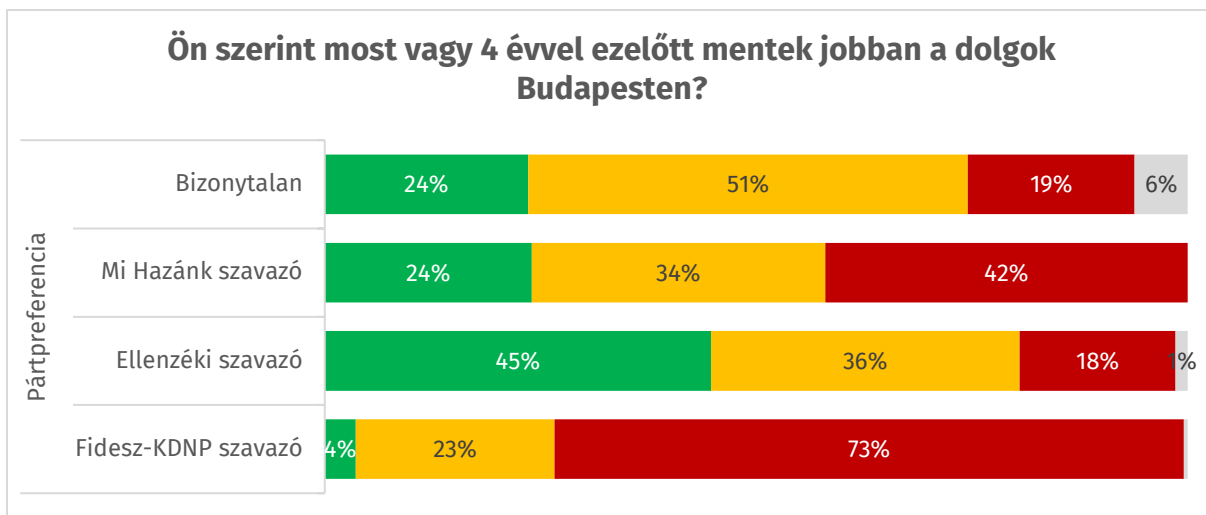

Az inflációt több mint kétszer annyian (30%) jelölték meg az őket érintő legnagyobb nehézségként, mint a sorrendben második és harmadik helyen álló köztisztasági (13%) és levegőminőségi (12%) problémákat együttvéve. A személyes problématérkép alapján az is szembetűnő, hogy milyen nagy mértékben internalizálják a szavazók pártjaik üzeneteit. Bár az infláció hatására nyilván ugyanúgy emelkednek az árak egy Fidesz-KDNP és egy ellenzéki szavazó számára is, a kormánypártiak 7-9 százalékponttal kevesebben jelölték meg a drágulást legnagyobb problémájukként, mint bárki más. A kormánypárti médiumokban az infláció kérdése jóval később került napirendre, mint a független sajtóban, és a későbbiekben is nagymértékben a kormány inflációval kapcsolatos pozitív üzenetét közvetítették, azaz, hogy az infláció csökkenőben van, és hogy a kormány megvédi az állampolgárokat a drágulás hatásaitól. Ennek eredményeképp az összes többi vizsgált szavazói csoportban 32-34%, míg a kormánypártiak között csak 25% tartja a drágulást az őt érintő legnagyobb problémának.

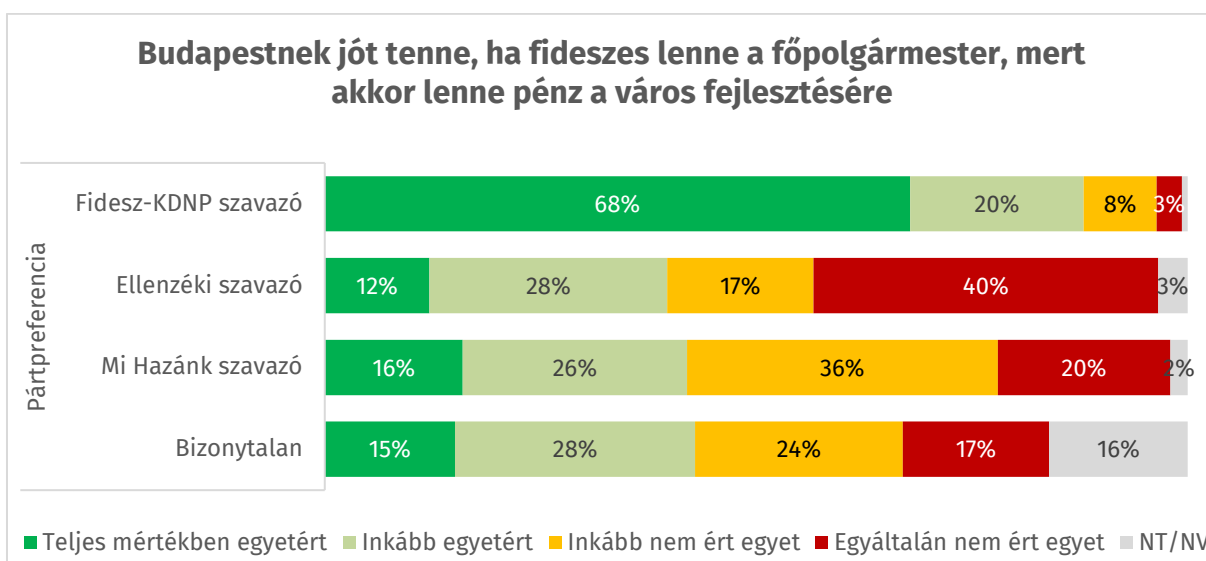
Retrospektív helyzetértékelés

Nem tűnik meglepő eredménynek, hogy amíg a kormánypárti szavazók túlnyomó többsége (73%) szerint négy évvel ezelőtt mentek jobban a dolgok Budapesten, mint most, addig az ellenzéki szavazók között relatív többségben (45%) vannak azok, akik a mai állapotokat érzékelik jobbnak. Az sem újdonság, hogy a Mi Hazánk szimpatizánsainak megítélése inkább a Fidesz-KDNP támogatóiéhoz hasonló, még ha nem is olyan végletes. Érdekes azonban a 73% és a 45% közti különbség: az ellenzéki szavazók mintha kevésbé volnának meggyőződve arról, hogy a Karácsony-féle városvezetés sikeresebb, mint a Tarlós féle, mint amennyire a kormánypárti szavazók biztosak ennek az ellenkezőjében.

Valójában azonban korántsem biztos, hogy az ellenzéki választók 55%-a, akik nem éreznek változást, vagy egyenesen úgy tapasztalják, hogy rosszabbul mennek a dolgok a fővárosban, Budapest jelenlegi vezetését okolnák ezért. Az okok között ott szerepelhetnek a fővárost negatívan érintő kormányzati intézkedések vagy az elmúlt négy év válságai (COVID, infláció, üzemanyagár-robbanás). Igaz, emellett azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az ellenzéki szavazótáboron belül több a fővárost érintő szakpolitikai (például a kerékpáros és az autós közlekedés kérdései) illetve a város vezetésével kapcsolatos elvi (például, hogy a kormánnyal szemben harcosabb vagy kompromisszumkészebb álláspontra van-e szükség) kérdésben is megoszlanak a vélemények.

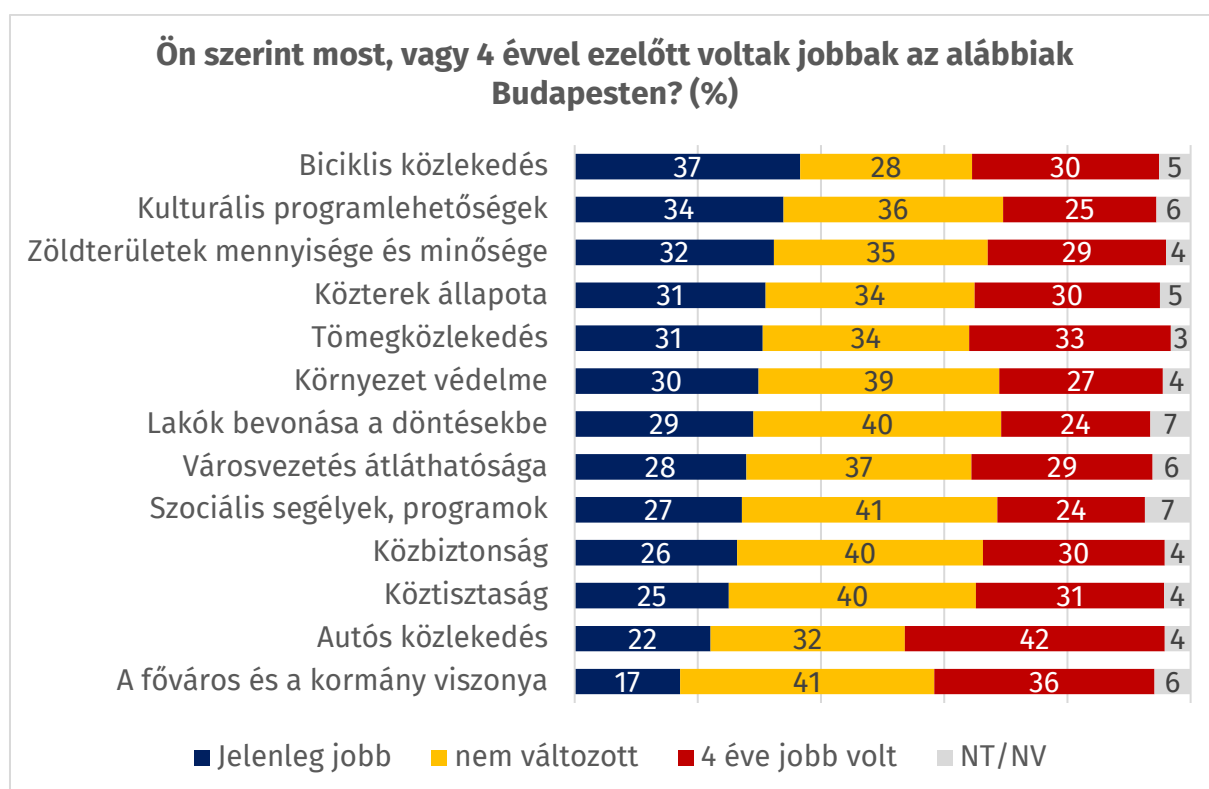
Karácsony Gergely számára jó hír lehet, hogy az ellenzéki szavazótáboron belül többségben vannak azok, akik szerint anyagi értelemben sem biztos, hogy fideszes főpolgármesterrel jobban járna a főváros, ráadásul még ha úgy is gondolnák, sem jelentené azt, hogy ne támogatnák szavazatukkal a jelenlegi városvezetést. Kifejezetten érdekes adat azonban, hogy a Fidesz-KDNP szavazók közel 90%-a úgy gondolja, ha Budapestet kormánypárti főpolgármester vezetné, több pénz jutna a főváros fejlesztésére. Ezt azt jelenti, hogy a kormánypárti szavazók nagymértékben tisztában vannak vele, és elfogadják, hogy Budapest kormányzati támogatása politikai kérdés.

Egyes területek megítélése

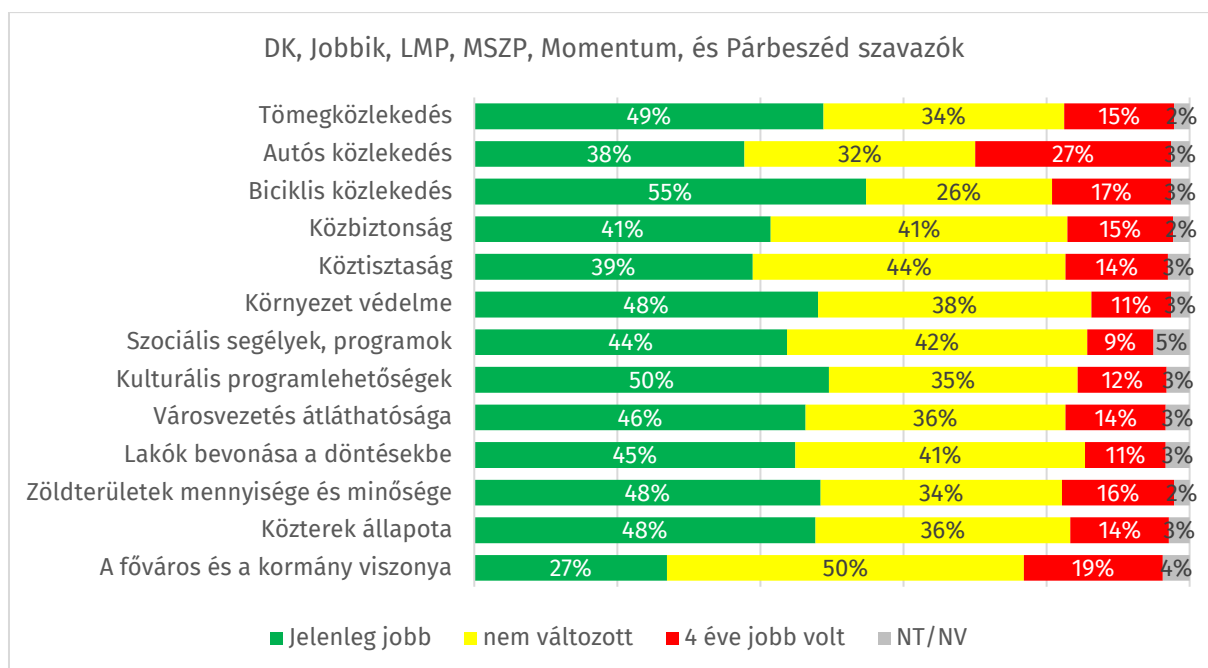
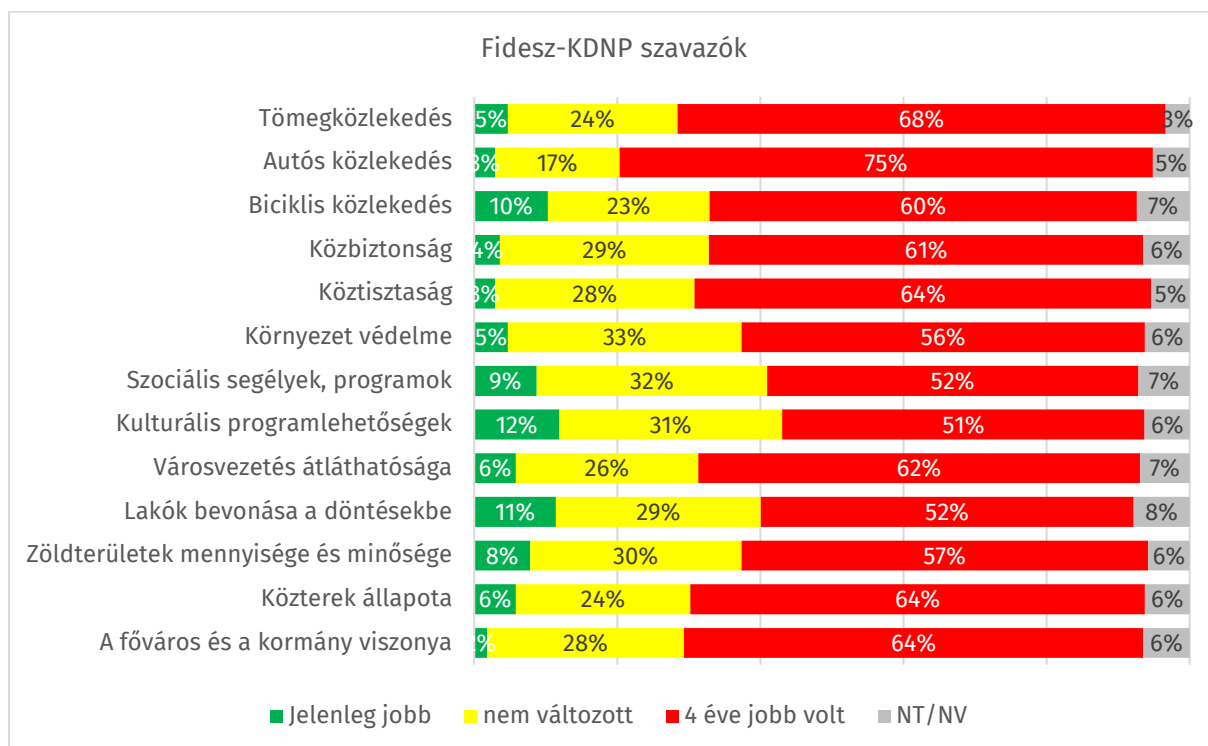
Ami az egyes szakpolitikai kérdések megítélését illeti, a fentiek után talán nem jelent meglepetést, hogy alapvetően minden területen a pártpreferencia határozza meg, a mostani vagy a négy évvel ezelőtti állapotokat érzik-e jobbnak a választók. Kisebbségben ugyan, de minden vizsgált szakpolitikai téma megítélésében

ugyanaz a fő mintázat rajzolódik ki: a korcsoport, jövedelem, és iskolázottság szerinti bontásokban elég nagy kiegyensúlyozottság tapasztalható, jellemzően körülbelül a válaszadók 1/3-a szerint jelenleg jobb, 1/3-a szerint négy éve volt jobb, 1/3-a pedig nem érzel változást. Ettől a mintázattól elsősorban az autós közlekedésről, illetve a főváros és a kormány viszonyának helyzetéről való vélekedés tér el. Ez részben mindkét esetben magyarázható a témák erős átpolitizáltságával, az autós közlekedés esetében pedig a Karácsony-féle városvezetés szakpolitikai irányvonala is szerepet játszik, hiszen az utóbbi években a főváros határozottan kerékpáros-pártibb mint amilyen Tarlós István főpolgármestere volt.

A pártpreferenciákat vizsgálva viszont látványosak a kilengések: a Fidesz-KDNP szavazók közül többen érzékelték romlást minden a felmérésben szereplő területen, mint javulást, az ellenzékiek pedig fordítva: minden témában magasabb a javulást érzők aránya, mint azoké, akik negatív tendenciákat látnak. Jellemző azonban, hogy a vizsgált területek között (a kerékpáros közlekedést kivéve) nincs olyan, amelyről az ellenzéki szavazók több mint fele gondolná úgy, hogy jelenleg jobb helyzetben volna, mint négy évvel ezelőtt. Ismét meg kell jegyeznünk azonban, hogy az elmúlt éveket olyan válságok sora jellemezte, amelyek pártpolitikai meggyőződéstől függetlenül negatív hatással voltak a fővárosiak életére, így ezek, illetve a kormányzati megszorítások hatásai is tükröződnek az eredményekben.

Az elmúlt négy év budapesti szakpolitikai trendjeinek megítélése pártpreferencia alapján

Az autós, illetve a kerékpáros közlekedés témája kiemelt jelentőségű a fővárosban, kutatásunk pedig egyértelműen kimutatta, hogy a budapestiek is érzékelik azt a lényegi különbséget, amely Tarlós István és Karácsony Gergely szakpolitikai megközelítését jellemzi. E két terület vizsgálata szélsőséges eredményeket hozott a jelenleg jobb/négy éve volt jobb skálán: mind közül az autós közlekedés helyzetében érzékelték a Fidesz-KDNP szavazók a legnagyobb visszaesést az utóbbi

négy év során, az ellenzéki szavazók pedig egyedül a főváros és a kormány viszonyának alakulását értékelték rosszabbnak, mint az autós közlekedés állapotát. Ezzel szemben a kerékpáros közlekedés kérdése volt az egyetlen, amelynek esetében az ellenzéki szavazók több mint fele egyértelműen javuló tendenciáról számolt be.

Kiemelkedő gazdasági súlyán túl Budapest szimbolikus jelentőséggel is bír a hazai belpolitikában, így általánosságban elmondható, hogy az országos szintű pártpolitikai küzdelmeknek is sokszor kerül a középpontjába. Ez azt is jelenti, hogy a kormány és a főváros közötti viták rendszerint nagy nyilvánosság előtt, a média kitüntetett figyelve mellett zajlanak, továbbá a főpolgármester maga is a legjelentősebb ellenzéki politikusok egyike, akinek megnyilvánulásai nem korlátozódnak Budapest ügyeire. Ezt tetézi, hogy Karácsony Gergely – a 2022-es választásokat megelőző miniszterelnök-jelölti előválasztáson való indulása, azt követően a kampányban való aktív részvétele, az utóbbi időben pedig az ellenzéki kampány finanszírozásával kapcsolatos ügyek miatt – hosszú ideje a kormányközeli sajtó egyik fő célpontja, napi szereplője. Nem vitás, hogy mindez kulcsszerepet játszik abban, hogy a budapestiek mindössze 17%-a gondolja úgy, hogy négy éve jobb volt a kormány és a főváros kapcsolata, mint ma, ezzel pedig a lista utolsó helyére szorult vissza.